

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum differat a gaudio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ Super questionis trigesimeprime articulum quartum.

Circa dicta in 4. arti. Scotica subtilitas discutienda occurrit. Ipse nanque, ut superius allegatum est, ponit in uoluntate non solum operationes, sed passiones, illas liberas, istas naturales: illas a uoluntate in uoluntate, istas in uoluntate ab obiecto, unde in 3. sentent. distinct. 15. ex proposito probare nititur tristitiam in uoluntate non esse operationem eius, sed passionem quadrupliciter. primo, quia si est operatio, aut est uelle, aut nolle: sed non est uelle ut patet, nec nolle, ut probatur: quia Deus & beati possunt nolle, & tamen non possunt tristari. Secundo, quia summè nolente Sorte aliquid euenire, si illud eueniat, tristatur: & tamen in eo non fiet aliqua operatio simpliciter, nec secundum aliquem gradum, quia iam ponitur quod summè noluit. Tertio, quia operatio est immediate in potestate uoluntatis, ut patet de uelle, & nolle. Tristari autem non est in potestate uoluntatis, cum nolitum aduenit. Quarto, quia operatio est & a uoluntate, & in uoluntate: tristitia autem est quidem in uoluntate, sed non a uoluntate: est enim de his quae nobis nolentibus accidunt.

Lib. 2. de or. th. fide c. 13. & 22. i. p. 1. li. 4. c. 10. & 22. in fine.

q. p. r. c. 2. 3. ad 2.

¶ Ad euidenciam huius difficultatis mota hoc in tractatu, scilicet de delectatione, quia oppositorum eadem est disciplina, nec inferius specialiter quae retur de tristitia, an sit in uoluntate: scito, quod si sole delectationes & tristitia essent passiones, cum ipse consequantur alios motus appetitus amorem, & odium formaliter, uel uirtualiter (nihil enim delectat nisi amatum, & nihil, contristat nisi odio habitum, seu nolitum) dicendum uideretur, quod passiones differunt ab operationibus in uoluntate: quia illae immediate sunt illi, haec autem medianibus illis: sed quoniam, ut ex dictis patet, amor est prima passio, quae tamen in uoluntate manifeste est operatio: ideo non potest talis conditio uniuersaliter assignari passionibus translatis in uoluntatem. Propter quod ad tales passiones descendendo, dico quatuor. Primo quod tam delectatio quam tristitia est a uoluntate, & in uoluntate probatur. Omnis motus uoluntatis est a duobus motoribus, altero quod ad specificationem, altero quod ad exercitium: & motor quod ad primum est obiectum, quod ad secum

Fdum uero est triplex, scilicet Deus, natura, & libertas, ut ex supra dictis patet, & quocumque horum causante, uoluntas ipsa causatur, ut ex supra dictis patet. Igitur omnis motus uoluntatis causatur a uoluntate quod ad exercitium actus, ab obiecto autem quod ad specificationem determinationem. Delectatio igitur & tristitia, cum sint animi motus secundum appetitum in intellectu, ut modo loquimur, a uoluntate sunt, & in uoluntate sunt, quia immanentes actus sunt. Secundo, quod delectatio, proprie loquendo, non est uelle, nec tristitia nolle, probatur: quia superius fructus actus specie distinctus est contra uelle & intendere: constat autem, quod delectatio in uoluntate aut est fructus, aut eius species. Et pari ratione tristitia, ut ibi inuenitur, distinguenda uidetur a nolle, & hoc loquendo proprie de uelle, & nolle. Et si largo uocabulo per uelle, omnis acceptatio uoluntatis, & per nolle omnis reuocatio signi ficetur, ut Augustini auctoritas in littera allata sonat, dicens quod letitia est uoluntas: sic delectatio est uelle, & tristitia nolle. Tertio, quod tam delectatio, quam tristitia est a uoluntate ut natura, seu naturaliter declaratur ex ante dictis: & quod aliqua operatio est a uoluntate naturaliter, & quod fructus Dei clare uisus est naturalis. & probatur: quia non in potestate nostra esse uideatur tristari, uel delectari, apprehensio delectabilibus, & tristabilibus ipsi uoluntati id est uolitis, aut nolitis a nobis. Quarto, quod delectatio & tristitia habent magis rationem passionis in uoluntate, quam amor & odium, pro quanto illae sunt uniuersaliter a uoluntate ut natura, haec non. Et ideo uoluntas ad hoc se habet magis actiue, quam ad illas immediate: quoniam ad hoc cum dominio, ad illas non. Et propterea putatae sunt uere passiones id est causatae solummodo ab obiectis immedia

ARTICVLVS IIII.

¶ *Utrum delectatio sit in appetitu intellectiuo.*

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod delectatio non sit in appetitu intellectiuo. Dicit enim Philosophus in primo Rhetoric. quod delectatio est motus quidam sensibilis, qui non est in parte intellectiua: ergo delectatio non est in parte intellectiua.

¶ 2. Praeterea. Delectatio est passio quaedam: sed omnis passio est in appetitu sensitiuo: ergo delectatio non est nisi in appetitu sensitiuo.

¶ 3. Praeterea. Delectatio est communis nobis & brutis: ergo non est nisi in parte, quae nobis & brutis communis est.

SED CONTRA est quod in Psalmo 36. dicitur. Delectare in Domino: sed ad Deum non potest extendi appetitus sensitiuus, sed solum intellectiuus: ergo delectatio potest esse in appetitu intellectiuo.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, delectatio quaedam sequitur apprehensionem rationis. Ad apprehensionem autem rationis non solum commouetur appetitus sensitiuus per applicationem ad aliquid particulare, sed etiam appetitus intellectiuus, qui dicitur uoluntas, & secundum hoc, in appetitu intellectiuo, siue in uoluntate est delectatio, quod dicitur gaudium, non autem delectatio corporalis. Hoc tamen interest inter delectationem uoluntatis & appetitum, quod delectatio appetitus sensibilis est cum aliqua transmutatione corporali: delectatio autem appetitus intellectiui nihil aliud est, quam simplex motus uoluntatis. & in hoc Aug. dicit in

te, cum tamen sint operationes naturales ipsius uoluntatis, consequentes ab ipsa, & in ipsa ex obiectis apprehensio & uoluntas, aut nolitis formaliter uel uirtualiter. Et quoniam hoc medium est interesse omnino passionis, ut Scot. posuit, & esse omnino operationes uoluntarias: ideo obiecta utramque ueritatem participant: soluenda tamen simpliciter sunt, & dicendum ad primum, quod tristitia, proprie loquendo, nec est uelle, nec nolle, sed